

บทบาทของนางสุชาดาที่มีต่อพระพุทธศาสนา: ศึกษาวิเคราะห์

Suchada's role in Buddhism: Analytical Study

พระใบฎีกาวาทิต จารุธมฺโม¹, เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย²

Phrabaidika Watit Charuthammo¹, Penphan Fuangfooloy²

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University^{1,2}

Corresponding author, e-mail: watit080242529@gmail.com¹

Received: October 27, 2025; Revised: November 27, 2025; Accepted: December 01, 2025

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของนางสุชาดาที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่านางสุชาดามีบทบาทสำคัญในพระพุทธศาสนา โดยเป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาส (ข้าวผสมกับนม) แต่เจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อพระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรใกล้ถึงขีดสุดก่อนจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การถวายข้าวมธุปายาสครั้งนี้ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เจ้าชายสิทธัตถะสามารถกลับมาีกำลังและดำเนินตามทางสายกลางจนบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ นอกจากนี้ นางสุชาดาายังแสดงถึงบทบาทของสตรีในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของควมมีศรัทธาและการทำบุญด้วยจิตอันบริสุทธิ์ และบทบาทของนางสุชาดาในพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนพระพุทธเจ้าและเป็นจุดเริ่มต้นของพระพุทธศาสนา เรื่องราวของนางสุชาดาจึงเป็นแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคน

คำสำคัญ: บทบาท; นางสุชาดา; พระพุทธศาสนา; ศึกษาวิเคราะห์

Abstract

This article aims to study of Suchada's role in Buddhism. The study found that: Suchada played a significant role in Buddhism, offering Madhupayasa (rice mixed with milk) to Prince Siddhattha when he was nearing his final stages of asceticism and attaining enlightenment as the Buddha. This offering of rice was considered an important event, as it enabled Prince Siddhattha to regain his strength and follow the Middle Path until he attained perfect enlightenment. Queen Suchada also demonstrated the role of women in supporting Buddhism and was an example of pure faith and making merit and the role of Suchada in Buddhism is very important. She was a major supporter of Lord Buddha and the beginning of Buddhism. The story of Suchada is an inspiration and a good example for all Buddhists.

Keywords: Role; Ms. Suchada; Buddhism; Analytical Study

บทนำ

ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนามีบุคคลสำคัญหลายท่านที่มีส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมเส้นทางของพระพุทธเจ้า นับเป็นหนึ่งในบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและกล่าวถึงอย่างชัดเจน คือ นางสุชาดา ซึ่งเป็นหญิงผู้ถวายข้าวมธุปายาสแด่เจ้าชายสิทธัตถะ ก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การกระทำของนางสุชาดามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางจิตวิญญาณของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งอยู่ในช่วงที่พระองค์คิดที่จะล้มเลิกการทรงมานร่างกายและหันมาปฏิบัติตามทางสายกลาง จากเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นถึงบทบาทของนางสุชาดาที่ไม่ได้เป็นเพียงการถวายภัตตาหารธรรมดาเท่านั้น แต่ยังถือเป็นสัญลักษณ์แห่งการอุปถัมภ์ที่แสดงถึงศรัทธาและการทำบุญด้วยจิตอันบริสุทธิ์ที่มีผลต่อการบรรลุธรรม จากเหตุการณ์ที่ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว จึงทำให้นางสุชาดาถูกจดจำและเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงที่คุ้นเคยในหมู่พุทธศาสนิกชนทั่วโลก จากการถวายภัตตาหารธรรมดาในครั้งนั้นทำให้นางเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทยิ่งใหญ่เชิงสัญลักษณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนพระพุทธศาสนาแม้จะเป็นช่วงเริ่มต้นก็ตาม แต่เรื่องราวของนางสุชาดาและการกระทำอันเป็นมงคลของนางนั้นได้ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และกลายเป็นตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ บทบาทของนางสุชาดานั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาสแด่พระพุทธเจ้าเท่านั้น แต่ยังมีความหมายลึกซึ้งที่ส่งผลต่อการก่อตั้งและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง จึงเป็นสิ่งที่ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของนางสุชาดาเพื่อสำรวจถึงคุณค่าและความสำคัญของการให้ทาน การมีเมตตา และการสนับสนุนพระศาสนา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้

ประวัติของนางสุชาดาที่มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

นางสุชาดาเกิดเป็นธิดาของเสนานิคุมพี (หรือถูกกล่าวหาว่าเสนียะ) ในหมู่บ้านเสนานิคม ตำบลอรุเวลาเสนานิคม เมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยสาวงามได้ทำพิธีบวงสรวงต่อเทพยดาที่สิงสถิต ณ ต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่งใกล้บ้านของนาง โดยได้ตั้งปณิธานความปรารถนาไว้ 2 ประการ คือ ขอให้ได้สามีที่มีบุญ มีทรัพย์สมบัติ และชาติสกุลเสมอกัน ขอให้มิบุตรคนแรกเป็นชาย ถ้าความปรารถนาทั้ง 2 ประการสำเร็จสมบูรณ์แล้วจะทำพิธีกรรมแก่ท่านด้วยของอันมีมูลค่า 100,000 กหาปณะ ครั้นกาลต่อมา ความปรารถนาของนางสำเร็จทั้งสองประการ โดยได้สามีเป็นเศรษฐีมีฐานะเสมอกัน และได้บุตรคนแรกเป็นชายนามว่า ยสเสนางได้ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปจนลูกชายแต่งงานแล้ว จึงปรากฏที่จะทำพิธีกรรมบวงสรวงสังเวยเทพยดาด้วยข้าวมธุปายาสเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นางทาสีสาวใช้ไปปิดกวาดทำความสะอาดบริเวณโคนต้นไทรนั้น (อง.เอก.อ. (ไทย) 20/-/152) ในขณะเดียวกันเจ้าชายสิทธัตถะทรงอยู่ในช่วงที่ทรงบำเพ็ญเพียรอย่างหนักหลังจากทรงเลิกจากความเป็นเจ้าชายและออกบวชแสวงหาความหลุดพ้นด้วยการทรงมานตนเองมาเป็นเวลาถึง 6 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุธรรมได้

ตามประวัติสมัยพุทธกาลเชื่อกันว่านางสุชาดาได้นำข้าวทิพย์ หรือข้าวมธุปายาส ถวายพระพุทธเจ้า ก่อนที่พระองค์จะได้ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือนหก ในหนังสือปฐมสมโพธิกถาได้เล่าถึงนางสุชาดาที่ได้ถวายข้าวมธุปายาส ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาที่สำคัญได้ ดังนี้ นางสุชาดาเคยบนเทพเจ้าไว้ที่ต้นไทรเพื่อให้ได้สามีผู้มีชาติสกุลเสมอกันและได้ลูกที่มีบุญ เมื่อนางได้สมปรารถนาแล้วจึงหุงข้าวมธุปายาสเพื่อแกล้ม ก่อนที่จะถึงวันวิสาขปุณณมี เพ็ญเดือนหก นางสุชาดาก็ใช้ให้บุรุษทาสีกรรมกรทั้งหลายเอาผุงแม่โคจำนวน 1,000 ตัว

ไปเลี้ยงในปาเซอเมครือ เพื่อให้แม่โคทั้งหมดได้บริโภคเครื่องพะยอม อันจะทำให้ให้น้ำนมมีรสหวานหอม แล้วแบ่งโคนมออกเป็น 2 พวก พวกละ 500 ตัว เพื่อรีดเอาน้ำนมจากแม่โค 500 ตัว ในกลุ่มแรกมาให้แม่โคอีก 500 ตัวในกลุ่มหลังบริโภค ครั้นแล้วก็แบ่งแม่โคในกลุ่มหลังจำนวน 500 ตัว ออกเป็น 2 พวก พวกละ 250 ตัว แล้วรีดเอาน้ำนมแม่โค 250 ตัวจากกลุ่มแรกมาให้แม่โคอีก 250 ตัว ในกลุ่มหลังบริโภค กระทำการแบ่งกึ่งกันเช่นนี้ลงมาทุกชั้นๆ จนเหลือ 16 ตัว แล้วแบ่งออกเป็น 2 พวก พวกละ 8 ตัว นำน้ำนมของแม่โค 8 ตัวแรกมาให้อีก 8 ตัวสุดท้ายบริโภค ทำเช่นนี้เพื่อจะให้น้ำนมของแม่โค 8 ตัวที่เหลือมีรสหวานอันเลิศจนกระทั่งเหลือแม่โคที่จัดไว้ใช้ 8 ตัว

ในคืนก่อนวันเพ็ญเดือน 6 หนึ่งวัน นางจึงนำภาชนะมารองเพื่อเตรียมจะรีดน้ำนมใส่ลงขณะนั้น น้ำนมก็ไหลออกมาเองจนเต็มภาชนะเป็นมหัศจรรย์ปรากฏ นางสุชาดาเห็นดังนั้นก็รู้สึกปีติยินดีเข้ารับภาชนะซึ่งรองน้ำนมนั้นด้วยมือตน นำมาเทลงในภาชนะใหม่แล้วใส่ลงในกระทะนำขึ้นตั้งบนเตาไฟเพื่อเตรียมก่อเพลิงด้วยตนเอง เวลานั้นสมเด็จพระอมรินทราบราธิราชก็เสด็จลงจุดไฟให้โชติช่วงขึ้นทั่วมหาพรหมทรงนำทิพย์เศวตฉัตร มากางกันเบื้องบนภาชนะที่หุงมธุปายาสนั้น ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ได้มาประทับยืนรักษาเตาไฟทั้ง 4 ทิศ เหล่าเทพดาทั่วทั้งหมื่นโลกธาตุ ต่างพากันนำเอาโภชนาหารอันเป็นทิพย์มาโปรยใส่ลงในกระทะด้วยเมื่อน้ำนมเดือดก็ปรากฏเป็นพองใหญ่ไหลเวียนขวาทั้งสี่จะกระเซ็นตกลงพื้นแผ่นดินแผ่นดินสักหยดหนึ่งก็ไม่มี หุงเสร็จแล้ว นางสุชาดาสั่งให้นางทาสีหญิงรับใช้ไปทำความสะอาดปิดกวาดบริเวณต้นไทร นางทาสีไปแล้วกลับมารายงานให้นางสุชาดาทราบว่า เวลานี้รุกขเทพเจ้าที่จะรับเครื่องสังเวยได้สำแดงกายให้ปรากฏนั่งรออยู่ที่โคนต้นไทรแล้ว นางสุชาดาดีใจเป็นกำลัง จึงยกถาดข้าวมธุปายาสขึ้นทูลเกล้าถวายที่ต้นไทรพร้อมกับนางทาสีได้เห็นจริงอย่างนางทาสีเล่านางจึงน้อมถาดข้าวมธุปายาสเข้าไปถวายพระมหาบุรุษทรงรับแล้วทอดพระเนตรดู นางทราบพระอาการกิริยาว่า พระมหาบุรุษไม่มีบาตรหรือภาชนะอย่างอื่นรับอาหาร นางจึงกล่าวคำมอบถวายข้าวมธุปายาสพร้อมทั้งถาดนั้นถวายเสร็จแล้วก็ไหว้แล้วเดินกลับบ้านด้วยความยินดี และด้วยความสำคัญหมายว่าพระมหาบุรุษนั้นเป็นรุกขเทพเจ้า (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, 2551)

ภายหลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะฉันข้าวมธุปายาสที่นางสุชาดาถวาย พระองค์ก็ได้มีกำลังและสติปัญญากลับคืนมา พระองค์ได้ตระหนักถึงความผิดพลาดของการบำเพ็ญเพียรทางสุดโต่งด้วยการทรมานตน และหันมาปฏิบัติตาม “ทางสายกลาง” คือ การไม่ทำร้ายร่างกายหรือจมอยู่ในกามคุณจนนำไปสู่การตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใต้ต้นโพธิ์ ณ พุทธคยา จากเนื้อหาที่นำมากล่าวแล้วนี้นับเป็นบทบาทของนางสุชาดาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา เพราะเหตุที่นางเป็นผู้ถวายอาหารที่เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้เจ้าชายสิทธัตถะมีพลังกำลังในการเดินทางต่อสู่การตรัสรู้ นางสุชาดาเป็นสัญลักษณ์ของการทำบุญด้วยศรัทธาและจิตใจบริสุทธิ์ ทำให้นางได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างของสตรีผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2545) แม้การถวายทานด้วยข้าวมธุปายาสในครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนัก แต่เมื่อกระทำที่ประกอบด้วยเหตุการณ์ที่เหมาะสมก็ก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ต่อมาในภายหลังได้เสมอ

วิเคราะห์บทบาทของนางสุชาดาที่มีต่อพระพุทธศาสนา

จากที่ได้ศึกษาเรื่องราวของนางสุชาดาที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาจะพบว่า นางนับเป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา แม้จะเป็นเพียงหญิงชาวบ้าน

ธรรมดาก็ตาม แต่บทบาทของที่นั่งได้กระทำในครั้งนั้นได้รับการบันทึกไว้อย่างเด่นชัดในเรื่องราวการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์ในแต่ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แม้บทบาทของนางสุชาดาจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลังการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า แต่เหตุการณ์ที่นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสให้กับเจ้าชายสิทธัตถะก่อนที่จะตรัสรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภายหลัง การถวายข้าวครั้งนี้ช่วยฟื้นฟูพลังกำลังและจิตใจของเจ้าชายสิทธัตถะ ทำให้พระองค์สามารถตรัสรู้และสร้างหลักคำสอนที่ต่อมากลายเป็นพื้นฐานของพระพุทธศาสนา

บทบาทสำคัญของนางสุชาดาในการอุปถัมภ์เจ้าชายสิทธัตถะด้วยศรัทธาอันแรงกล้านี้เป็นตัวอย่างของสตรีผู้มีส่วนในการสนับสนุนพระพุทธศาสนาแม้จะไม่ได้เผยแผ่คำสอนด้วยตัวเอง แต่นางได้แสดงถึงการมีจิตใจบริสุทธิ์ในการทำบุญ และการมีศรัทธาที่มั่นคงในคุณค่าของการกระทำบุญด้วยเจตนาดี สิ่งนี้ช่วยสนับสนุนแนวคิดเรื่อง “ทาน” หรือการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นหนึ่งในหลักธรรมคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ บทบาทของนางสุชาดายังเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในการบำรุงและสนับสนุนศาสนา สตรีในยุคนั้นมักถูกจำกัดบทบาทในสังคม แต่การกระทำของนางสุชาดาแสดงให้เห็นว่าสตรีสามารถมีส่วนสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับจิตวิญญาณและสังคมได้ บทบาทนี้ทำให้ชื่อของนางสุชาดาถูกยกย่องและกล่าวถึงในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในฐานะผู้ที่มีส่วนร่วมในเส้นทางการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

ดังนั้น ถึงแม้ว่านางสุชาดาจะไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง แต่การอุปถัมภ์ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าในช่วงสำคัญของชีวิตเจ้าชายสิทธัตถะมีส่วนช่วยส่งเสริมการตรัสรู้ และเป็นพื้นฐานที่ทำให้พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นและขยายตัวในภายหลัง

2. บทความด้านการเป็นผู้ริเริ่มในการถวายข้าวมธุปายาส

การถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลให้เกิดเป็นประเพณีที่เรียกกันว่า “กวนข้าวทิพย์” โดยเฉพาะประเทศไทยนั้นถูกจัดให้เป็นพระราชพิธีกระทำในเดือน 10 ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และได้รับการฟื้นฟูครั้งใหญ่ ในสมัยรัชกาลที่ 1 และมาละเว้นเลิกรา ไปในสมัยรัชกาล ที่ 2 และรัชกาลที่ 3 แล้วมาได้รับการฟื้นฟู อีกครั้งหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา (สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมมหาเถระ, 2500) ด้วยเหตุนี้ ข้าวมธุปายาสจึงเป็นข้าวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนามาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระโศภิตได้เสวยข้าวมธุปายาสที่นางสุชาดาถวายก่อนวันตรัสรู้หลังจากเสวยแล้วจึงได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาวพุทธจึงเชื่อว่าข้าวมธุปายาสเป็นข้าวทิพย์ที่ใครได้บริโภคแล้วจะทำให้มีโชค สุขภาพร่างกายแข็งแรง จึงนิยมกวนข้าวมธุปายาสถวายแก่พระสงฆ์เพื่อเป็นการทำบุญ สำหรับในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะจัดในเดือน 12 บางแห่งจะจัดในเดือน 1 ซึ่งเป็นช่วงที่ข้าวกล้าในท้องนาเริ่มรวงข้าว และเครื่องกวนข้าวทิพย์ประกอบด้วย ถั่ว นม น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย งา เนย น้ำกะทิ และนมที่คั้นจากรวงข้าว ประเพณีกวนข้าวทิพย์เป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ที่สืบทอดแทรกในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ บูชาพระรัตนตรัย และอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย (พระครููปทุมปรีดีการ รวินฺโณ, 2558)

ตามประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาการถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาในครั้งนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนที่เจ้าชายสิทธัตถะจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหตุการณ์นี้ไม่ได้เป็นเพียงการถวายอาหารธรรมดา แต่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์และจิตวิญญาณที่ลึกซึ้ง ดังนี้

1) การฟื้นฟูพลังกำลังและจิตใจของเจ้าชายสิทธัตถะ

ในขณะนั้นเจ้าชายสิทธัตถะทรงบำเพ็ญเพียรอย่างหนักด้วยการทรมานตนเองเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น หลังจากทรงอดอาหารและบำเพ็ญทุกรกิริยาเป็นเวลานาน พระองค์ทรงอ่อนแอและขาดกำลัง การถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาจึงมีความสำคัญในแง่ที่ช่วยฟื้นฟูพลังกำลังให้เจ้าชายสิทธัตถะกลับมามีเรี่ยวแรงทั้งกายและใจ

2) จุดเปลี่ยนสู่การเดินตาม “ทางสายกลาง

การฉันข้าวมธุปายาสทำให้เจ้าชายสิทธัตถะตระหนักว่าการทรมานตนเองจนร่างกายอ่อนแอนั้นไม่ใช่หนทางที่จะนำไปสู่การตรัสรู้ พระองค์จึงหันมาปฏิบัติตาม “ทางสายกลาง” (มัชฌิมาปฏิปทา) ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงทั้งการทรมานตนเองอย่างสุดโต่งและการหมกมุ่นในกามสุข การเดินตามทางสายกลางนี้ถือเป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนาและเป็นพื้นฐานของคำสอนที่พระองค์เผยแผ่หลังการตรัสรู้

3) ส่งเสริมการตรัสรู้และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภายหลัง

การถวายข้าวมธุปายาสเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากไม่มีเหตุการณ์นี้เจ้าชายสิทธัตถะอาจไม่สามารถมีพลังกำลังและสติปัญญาที่จะตรัสรู้ได้ การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่กว้างขวางในภายหลัง เพราะเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การถวายข้าวมธุปายาส หรือภายหลังมักเรียกกันว่า ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ส่งผลก่อให้เกิดเป็นคุณค่า 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าด้านครอบครัว คือ เป็นประเพณีที่ทำให้กลุ่มเครือญาติได้มีโอกาสมพบปะกัน 2) คุณค่าด้านสังคม คือ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชน และหน่วยงานภายในชุมชน 3) คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี คือ เป็นประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นระยะเวลาที่ยาวนานส่งต่อรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 4) คุณค่าด้านศาสนา เป็นประเพณีที่ช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนาทั้งในด้านการเรียนรู้พุทธประวัติและการซึมซับคตินิยมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 5) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ เป็นการช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนให้มีความคึกคัก มีการเปิดร้านค้าบริเวณรอบพิธี และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนบูชาข้าวทิพย์ไปรับประทาน นำปัจจัยที่ได้รับไปบำรุงเสนาสนะภายในวัด และ 6) คุณค่าด้านการอนุรักษ์ เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชาวบ้านให้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อเป็นการสืบทอดอนุรักษ์ประเพณีให้คู่กับชุมชนต่อไป (พระครูพิมลิตติคุณ (เปี้ยว สมบัติทองใบ), 2564) ดังนั้น บทบาทของนางสุชาดาและการถวายข้าวมธุปายาสจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนา

4) ตัวแทนสตรีผู้มีบทบาทในพระพุทธศาสนา

คำว่า “สตรี” มีที่มาจากประเพณีหนึ่งในสมัยก่อนพุทธกาล ซึ่งมาจากสตรีชาวอินเดียโดยมีต้นเหตุจากยุคดึกดำบรรพ์ที่ประชาชนชาวอินเดียตั้งแต่พระราชาลงมาจนถึงประชาชนทั่วไปพากันยึดถือเป็นจารีตว่า ผู้หญิงสาวหลังจากที่แต่งงานแล้ว หากสามีตายลงหญิงผู้เป็นภรรยานั้นจะต้องกระโดดเข้ากองไฟในเวลาที่เขาเผาศพของสามีเพื่อตายตามสามีไปด้วย เพราะเหตุที่ผู้หญิงปฏิบัติเช่นนี้จึงได้มีชื่อว่า “สตี” หรือ “สตีรี” แปลว่า ผู้ยอมตายไปกับสามี และเรียกผู้หญิงอีกคำหนึ่งว่า “สมร” แปลว่า “ผู้ยอมตายด้วยกัน”

การที่ภรรยายอมตายด้วยการกระโดดเข้าไปในกองไฟที่กำลังเผาสามีเพื่อให้ตัวตายไปกับสามีนั้น เพราะประเพณีของชาวอินเดียมีข้อบังคับว่า หญิงหม้ายที่ไร้สามีแล้ว ย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคมทั่วไปในยุคนั้น จึงทำให้สตรีในยุคสมัยนั้นตกอยู่ท่ามกลางความลำบาก เพราะเมื่อสามีตายไปก็ต้องจำใจกระโดดเข้ากองไฟไปตามสามี ถ้ามีลูกก็ต้องจำใจทิ้งลูกเพื่อปฏิบัติตามประเพณีที่เคร่งครัด (นางวีรนาถ พรหมจักร, [ออนไลน์])

นางสุชาดาถือเป็นหนึ่งในตัวแทนของสตรีที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา แม้ว่านางจะเป็นหญิงชาวบ้าน แต่การกระทำของนางได้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาในเวลาต่อมา เหตุการณ์นี้ยังเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างศาสนาได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านศรัทธาหรือการกระทำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ การกระทำของนางเป็นสิ่งบ่งบอกได้เป็นอย่างดีว่าสตรีสามารถที่จะทำอะไรได้หลายอย่าง นอกเหนือไปจากที่จะดูแลบ้านเรือนหรือเลี้ยงลูกอยู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับในยุคปัจจุบันที่สตรีมีสิทธิในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น เช่น การให้สิทธิแก่สตรีในการเลือกตั้ง และสิทธิเสรีภาพอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งได้มีองค์กรในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Woman-CEDAW) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 หรือ ค.ศ. 1979 โดยอนุสัญญานี้มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิสตรีให้มีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษ (สำนักคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, [ออนไลน์])

ดังนั้น การถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดามีความสำคัญในหลายแง่มุม ตั้งแต่การฟื้นฟูพลังกำลังของเจ้าชายสิทธัตถะจนเป็นเหตุให้พระองค์ก้าวสู่การเดินตามทางสายกลาง การเป็นสัญลักษณ์ของศรัทธาและการทำบุญด้วยจิตใจบริสุทธิ์ ไปจนถึงการส่งเสริมการตรัสรู้และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เหตุการณ์ดังกล่าวนี้จึงถูกยกย่องว่าเป็นหนึ่งในจุดเริ่มต้นที่สำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา

3. บทบาทด้านการสนับสนุนและอุปถัมภ์ในการก่อตั้งพระพุทธศาสนา

แม้ว่าในแง่ประวัติศาสตร์นางสุชาดาจะไม่ได้มีบทบาทในการก่อตั้งพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่การถวายข้าวมธุปายาสแก่เจ้าชายสิทธัตถะก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้นั้นเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญอย่างมากในการนำไปสู่การก่อตั้งพระพุทธศาสนา บทบาทของนางสุชาดาในเหตุการณ์นี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมกระบวนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และส่งผลโดยตรงต่อการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนา ดังนี้

1) การสนับสนุนในช่วงเวลาสำคัญ

เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงบำเพ็ญเพียรด้วยการทรมานตนเองอย่างสุดโต่งเป็นเวลานานถึง 6 ปี โดยไม่ทรงฉันอาหารเพียงพอ ทำให้ร่างกายอ่อนแอและใกล้จะสิ้นพลัง ในช่วงเวลานี้เอง นางสุชาดาได้ถวายข้าวมธุปายาส ซึ่งเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง การถวายนี้ได้ช่วยฟื้นฟูพลังกำลังของเจ้าชายสิทธัตถะอย่างมาก ทำให้พระองค์มีเรี่ยวแรงพอที่จะคิดทบทวนและตัดสินใจหันไปปฏิบัติตาม “ทางสายกลาง” ซึ่งเป็นแนวคิดที่พระองค์นำมาใช้ในการบำเพ็ญเพียรจนกระทั่งตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งภายหลังนางสุชาดาได้รับยกย่องว่า เป็นผู้เลิศกกว่าอุบาสิกาสาวิกาทั้งหลายผู้ถึงสรณะก่อน (อง.เอก. (ไทย) 20/258/32)

2) จุดเปลี่ยนจากการทรมานตนสู่ทางสายกลาง

การฉันข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดาเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ หลังจากที่ทรงตระหนักว่าการทรมานตนอย่างสุดโต่งไม่ใช่หนทางที่ถูกต้อง พระองค์ได้เลิกปฏิบัติทางสุดโต่งนี้ และหันมาใช้แนวทางสายกลางที่สมดุลระหว่างการไม่หลงใหลในกามคุณและไม่ทรมานตนเอง แนวคิดนี้

กลายมาเป็นหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาและถูกนำมาเผยแพร่ต่อไป การตระหนักถึงความผิดพลาดของการทรมานตนเองนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่พระองค์ได้รับพละกำลังจากการฉนข้ามรูปายาสที่นางสุชาดาถวาย

3) การช่วยให้เกิดการตรัสรู้

การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การก่อตั้งพระพุทธศาสนา ในแง่บทบาทของนางสุชาดาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการถวายข้ามรูปายาสของนางมีส่วนช่วยในการทำให้เจ้าชายสิทธัตถะฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้พระองค์พร้อมที่จะทำสมาธิได้ตั้งโพธิ์และตรัสรู้ หลังจากที่ได้ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าได้เริ่มเผยแผ่ธรรมะหรือคำสอนที่กลายเป็นรากฐานของพระพุทธศาสนา

4. สัญลักษณ์ของการให้ทานและศรัทธาที่บริสุทธิ์

นางสุชาดาถือเป็นตัวอย่างสำคัญของการให้ทานด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์และความศรัทธาที่ไม่มีเงื่อนไข นางสุชาดาถวายข้ามรูปายาสแด่เจ้าชายสิทธัตถะด้วยความศรัทธา แม้ว่านางจะเข้าใจผิดคิดว่าพระองค์ คือ เทพารักษ์ แต่การทำบุญด้วยจิตใจบริสุทธิ์ของนางได้มีส่วนช่วยให้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่การก่อตั้งพระพุทธศาสนา

5) ตัวแทนของสตรีที่มีบทบาทในการสนับสนุนศาสนา

แม้ว่านางสุชาดาจะไม่ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยตัวเอง แต่บทบาทของนางในการถวายอาหารแก่เจ้าชายสิทธัตถะในช่วงเวลาสำคัญนั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสตรีในเชิงสนับสนุนทางศาสนา นางสุชาดาเป็นตัวแทนของสตรีที่มีบทบาทในการช่วยให้พระพุทธเจ้าสามารถเดินทางไปสู่การตรัสรู้ และเป็นแบบอย่างของการทำบุญและสนับสนุนบุคคลสำคัญทางจิตวิญญาณ ดังนั้น นางสุชาดามีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งพระพุทธศาสนา โดยการถวายข้ามรูปายาสให้เจ้าชายสิทธัตถะที่กำลังอ่อนล้าก่อนการตรัสรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูพละกำลังและจิตใจของพระองค์ ทำให้พระองค์สามารถตรัสรู้ได้ในที่สุด บทบาทของนางสุชาดาเป็นตัวอย่างของการให้ทานด้วยศรัทธาและจิตใจบริสุทธิ์ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การก่อตั้งและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภายหลัง

4. บทบาทในฐานะอุบาสิกคนแรก

นางสุชาดามีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา โดยนางถือว่าเป็นอุบาสิกคนแรกหรือผู้หญิงคนแรกที่แสดงศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา แม้ว่าเหตุการณ์ถวายข้ามรูปายาสจะเกิดขึ้นก่อนที่เจ้าชายสิทธัตถะจะตรัสรู้ แต่ในเชิงสัญลักษณ์แล้ว การกระทำของนางสุชาดาแสดงถึงความศรัทธาและการอุปถัมภ์ที่มีต่อพระพุทธศาสนา ดังนี้

1) อุบาสิกคนแรกในทางจิตวิญญาณ

แม้ตามหลักประวัติศาสตร์ นางสุชาดาจะถวายข้ามรูปายาสให้กับเจ้าชายสิทธัตถะก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เหตุการณ์นี้ถือเป็นการแสดงออกถึงศรัทธาและการอุปถัมภ์ที่สำคัญ นางสุชาดาแสดงความเคารพและศรัทธาต่อผู้ที่เธอเชื่อว่าเป็นบุคคลสำคัญ ซึ่งในทางจิตวิญญาณและความเชื่อของพระพุทธศาสนา การถวายทานนี้ถือเป็นการทำบุญครั้งใหญ่และถือเป็นการอุปถัมภ์ศาสนาที่สำคัญ หลังจากที่ได้ตรัสรู้และกลายเป็นพระพุทธเจ้า ศรัทธาและการอุปถัมภ์ของนางสุชาดาได้รับการยอมรับในฐานะอุบาสิกคนแรก ผู้ซึ่งถวายทานและมีส่วนช่วยให้เกิดการตรัสรู้ และการเผยแผ่คำสอนที่สำคัญต่อมา

2) บทบาทของอุบาสิกาในการสนับสนุนพระพุทธศาสนา

คำว่า “อุบาสิกา” หมายถึงหญิงที่นับถือและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า อุบาสิกามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพระพุทธศาสนาผ่านการทำบุญและการอุปถัมภ์พระสงฆ์ เช่นเดียวกับนางสุชาดาที่ได้ถวายข้าวมธุปายาสซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการให้ทานด้วยศรัทธาที่บริสุทธิ์ ในภายหลังหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ผู้ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็ได้เริ่มปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธองค์ ซึ่งนางสุชาดาถูกยกย่องในฐานะผู้ริเริ่มหรือเป็นต้นแบบของอุบาสิกา

3) ศรัทธาและการถวายทานของอุบาสิกาคณแรก

การถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาแสดงให้เห็นถึงศรัทธาที่เต็มเปี่ยม นางสุชาดาถวายอาหารด้วยจิตใจบริสุทธิ์และไม่มีการคาดหวังผลตอบแทนใดๆ การให้ทานโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนนี้เป็นคุณธรรมสำคัญที่ถูกสืบทอดและปฏิบัติกันต่อมาในพระพุทธศาสนา การกระทำของนางสุชาดาถูกมองว่าเป็นการเริ่มต้นของการอุปถัมภ์ศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า

4) แบบอย่างของการอุทิศตนของอุบาสิกาในสังคม

นางสุชาดาในฐานะอุบาสิกาคณแรกเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีบทบาทในการส่งเสริมศาสนา ในช่วงเริ่มต้นของพระพุทธศาสนา เธอเป็นตัวแทนของสตรีที่มีความศรัทธาและจิตใจอันบริสุทธิ์ การกระทำของเธอแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของสตรีในศาสนา และบทบาทของอุบาสิกาในการสร้างสรรค์และสนับสนุนคำสอนของพระพุทธเจ้าในยุคแรก นางสุชาดาถูกยกย่องให้เป็นแบบอย่างของการอุทิศตนในฐานะอุบาสิกา และเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ดังนั้น นางสุชาดามีบทบาทสำคัญในฐานะอุบาสิกาคณแรกของพระพุทธศาสนา การถวายข้าวมธุปายาสที่เธอได้ทำด้วยความศรัทธาบริสุทธิ์นั้นได้กลายเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ส่งเสริมการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงการสนับสนุนศาสนาด้วยจิตใจที่เปี่ยมด้วยความศรัทธา นางสุชาดาได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบของอุบาสิกา ซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีบทบาทในการสนับสนุนและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

ข้อคิดจากเรื่องของนางสุชาดา

เรื่องราวของนางสุชาดาในฐานะผู้ถวายข้าวมธุปายาสให้กับเจ้าชายสิทธัตถะก่อนที่จะตรัสรู้ เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา และยังให้ข้อคิดและบทเรียนที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนี้:

1. ความศรัทธาและการทำบุญด้วยจิตใจบริสุทธิ์

การถวายข้าวมธุปายาสของนางสุชาดาแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาอันแรงกล้า และการทำบุญด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ นี่คือนิยามที่สำคัญในการทำบุญ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ การกระทำดีและมีจิตใจที่บริสุทธิ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญกว่าการทำเพื่อความต้องการส่วนตัว

2. การทำทานมีพลังในการเปลี่ยนแปลงชีวิต

การทำทานไม่เพียงแต่ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับ แต่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ให้ได้เช่นกัน นางสุชาดาทำการถวายทานที่ส่งผลให้เจ้าชายสิทธัตถะพ้นทุกข์และสามารถตรัสรู้ได้ การให้ทานด้วยความมีเมตตาและความรักสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชีวิตของตนเองและคนอื่น

3. การมีส่วนร่วมในสิ่งที่ยิ่งใหญ่

แม้ว่านางสุชาดาจะเป็นเพียงหญิงชาวบ้าน แต่การกระทำของนางในช่วงเวลาสำคัญนั้นแสดงให้เห็นว่า ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ได้ ความสำคัญของการทำสิ่งเล็กน้อยในชีวิต สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งนางสุชาดาเป็นตัวอย่างที่ดีของการมีส่วนร่วมที่มีความหมาย

4. การมองเห็นศักยภาพในคนอื่น

การที่นางสุชาดาเลือกที่จะถวายข้าวมธุปายาสให้กับเจ้าชายสีหธัตถะ โดยที่เธอเชื่อว่าพระองค์เป็นเทพหรือบุคคลที่สำคัญ นางมีความสามารถในการมองเห็นศักยภาพและความสำคัญในคนอื่น บทเรียนนี้ทำให้เราเห็นว่าการสนับสนุนและให้กำลังใจผู้อื่นสามารถสร้างแรงบันดาลใจและผลักดันให้พวกเขาประสบความสำเร็จได้

5. การเดินตามทางสายกลาง

แม้เหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นก่อนที่เจ้าชายสิทธัตถะจะตรัสรู้แนวทางสายกลาง แต่ก็จุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การตระหนักถึงแนวทางนี้ การเรียนรู้ที่จะอยู่ระหว่างความสุดโต่ง เช่น การทรมานตนเองและการหมกมุ่นในความสุข เป็นการสอนให้เรามองหาสมดุลในชีวิตและหลีกเลี่ยงการทำอะไรสิ่งหนึ่งมากเกินไป ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต

6. บทบาทของผู้หญิงในสังคม

เรื่องราวของนางสุชาดาเป็นการแสดงถึงความสำคัญของผู้หญิงในศาสนาและสังคม แม้ว่านางจะเป็นผู้หญิงในยุคที่บทบาทของผู้หญิงถูกจำกัด แต่การกระทำของนางแสดงให้เห็นถึงพลังของผู้หญิงในการสร้างความเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการพัฒนาศาสนา นี่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้หญิงในยุคปัจจุบันเห็นความสำคัญของบทบาทตนในสังคม

บทสรุป

นางสุชาดามีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในฐานะผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เริ่มตั้งแต่การถวายข้าวมธุปายาสนางสุชาดาเป็นผู้ที่ถวายข้าวมธุปายาสให้กับเจ้าชายสิทธัตถะในขณะที่พระองค์กำลังทรงมานตนเองเพื่อค้นหาความจริง การถวายอาหารนี้ช่วยฟื้นฟูพลังร่างกายและจิตใจของพระองค์ ทำให้พระองค์มีเรี่ยวแรงที่จะเดินทางไปสู่การตรัสรู้ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนในการตรัสรู้ เหตุการณ์นี้เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ถึง “ทางสายกลาง” และการหยุดทรงมานตนเอง ซึ่งกลายเป็นหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนา จากถวายข้าวมธุปายาสในครั้งนั้นกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของการให้ทาน ซึ่งนางสุชาดาแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการให้ทานด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ โดยไม่มีการคาดหวังสิ่งตอบแทน การกระทำของนางเป็นตัวอย่างที่ดีของการทำบุญและการอุทิศตน ศาสนา ซึ่งการสนับสนุนบทบาทของสตรีในศาสนา นางสุชาดาถือเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพระพุทธศาสนา แม้ว่าจะเป็นหญิงธรรมดา แต่การกระทำของนางมีผลที่ยิ่งใหญ่ต่อการก่อตั้งศาสนา นำไปสู่การเป็นแรงบันดาลใจในการเผยแผ่ธรรมะ เพราะหลังจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า นางสุชาดากลายเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นอุบาสิกาที่ดีจนได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เลิศกว่าอุบาสิกาสาวิกาผู้ถึงสรณะเป็นคนแรก ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้คนในสังคมได้มีส่วนร่วมในพระพุทธศาสนาและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า อาจกล่าวได้ว่านางสุชาดามี

บทบาทสำคัญในการก่อตั้งพระพุทธศาสนา ผ่านการถวายข้าวมธุปายาสที่ส่งผลให้เจ้าชายสิทธัตถะสามารถตรัสรู้ได้ เป็นสัญลักษณ์ของการทำบุญด้วยความบริสุทธิ์และการสนับสนุนพระพุทธศาสนาในฐานะผู้หญิงในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะอุบาสิกาคณแรกที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

- นางวีรณัฐ พรหมจักร. บทบาทสตรีในพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2016/11บทบาทสตรีในพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล.pdf> [20 พฤศจิกายน 2568].
- ผู้จัดทำเว็บไซต์. พระไตรปิฎกฉบับออนไลน์ 84000. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=20&i=152&p=1> [20 พฤศจิกายน 2568].
- พระครูพุ่มปรีดีการ รวินโณ. (2558). การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีการถวายข้าวมธุปายาส: กรณีศึกษาอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. วารสารวันมูฮอญแห่งพุทธศาสน์, 2(1), 127-134. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Vanam_434/article/view/247633
- พระครูพิมลิตติคุณ (เปี้ยว สมบัติทองใบ). (2564). ศึกษาคติธรรมในประเพณีกวนข้าวทิพย์ของประชาชนในตำบลพญาแมน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2545). รายงานการสังเคราะห์ภาพรวมชุดโครงการความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคกลาง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women-CEDAW). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nhrc.or.th/th/International-obligations/2384> [20 พฤศจิกายน 2568].
- สมเด็จพระพุทธมหาราช. (2500). ตำราดูลักษณะแมว กวนข้าวทิพย์-พิธีพิธีกรรมศาสตร์. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (2551). ปฐมสมโพธิกถา. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.